

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΠΑΓΚΥΠΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2020

Μάθημα: ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ (36)

Ημερομηνία εξέτασης: Παρασκευή, 26 Ιουνίου 2020

Ώρα εξέτασης: 08:00-11:00

ΤΟ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟ ΔΟΚΙΜΙΟ ΑΠΟΤΕΛΕΙΤΑΙ ΑΠΟ ΠΕΝΤΕ (5) ΣΕΛΙΔΕΣ.

Οδηγίες:

-Η πρώτη σελίδα του τετραδίου απαντήσεων να χρησιμοποιηθεί για την άσκηση ορθογραφίας.

-Να απαντήσετε σε όλα τα θέματα.

I. ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

A. Διδαγμένα κείμενα για μετάφραση

(Μονάδες 30)

(α) εἰ δέ τις ἐκεῖνο ἔροιτο, «Ὁ δὲ σοφιστὴς τῶν τί σοφῶν ἐστίν;» τί ἂν ἀποκρηνόμεθα αὐτῷ; ποίας ἐργασίας ἐπιστάτης; Τί ἂν εἴποιμεν αὐτὸν εἶναι, ὡς Σώκρατες, ἢ ἐπιστάτην τοῦ ποιῆσαι δεινὸν λέγειν; Ἴσως ἂν, ἦν δ' ἐγώ, ἀληθῆ λέγοιμεν, οὐ μέντοι ἰκανῶς γε· ἐρωτήσεως γὰρ ἔτι ἡ ἀπόκρισις ἡμῖν δεῖται, περὶ οὗτου ὁ σοφιστὴς δεινὸν ποιεῖ λέγειν· ὥσπερ ὁ κιθαριστὴς δεινὸν δήπου ποιεῖ λέγειν περὶ οὔπερ καὶ ἐπιστήμονα, περὶ κιθαρίσεως· ἦ γάρ; Ναί. Εἶεν· ὁ δὲ δὴ σοφιστὴς περὶ τίνος δεινὸν ποιεῖ λέγειν; ἢ δῆλον ὅτι περὶ οὔπερ καὶ ἐπίσταται; Εἰκός γε. Τί δὴ ἐστὶν τοῦτο περὶ οὗ αὐτός τε ἐπιστήμων ἐστὶν ὁ σοφιστὴς καὶ τὸν μαθητὴν ποιεῖ; Μὰ Δί', ἔφη, οὐκέτι ἔχω σοι λέγειν.

Πλάτωνος Πρωταγόρας Δ'

(β) τὰ δὲ πλείω αὐτῆς αὐτοὶ ἡμεῖς οἶδε οἱ νῦν ἔτι ὄντες μάλιστα ἐν τῇ καθεστηκυίᾳ ἡλικίᾳ ἐπηυξήσαμεν καὶ τὴν πόλιν τοῖς πᾶσι παρεσκευάσαμεν καὶ ἐς πόλεμον καὶ ἐς εἰρήνην αὐταρκεστάτην. ὣν ἐγὼ τὰ μὲν κατὰ πολέμους ἔργα, οἷς ἕκαστα ἐκτήθη, ἢ εἴ τι αὐτοὶ ἢ οἱ πατέρες ἡμῶν βάρβαρον ἢ Ἑλληνα πολέμιον ἐπιόντα προθύμως ἠμυνάμεθα, μακρηγορεῖν ἐν εἰδόσιν οὐ βουλόμενος, ἔασω· ἀπὸ δὲ οἷας τε ἐπιτηδεύσεως ἦλθομεν ἐπ' αὐτὰ καὶ μεθ' οἷας πολιτείας καὶ τρόπων ἐξ οἷων μεγάλα ἐγένετο, ταῦτα δηλώσας πρῶτον εἶμι καὶ ἐπὶ τὸν τῶνδε ἔπαινον, νομίζων ἐπὶ τε τῷ παρόντι οὐκ ἂν ἀπρεπῆ λεχθῆναι αὐτὰ καὶ τὸν πάντα ὄμιλον καὶ ἀστῶν καὶ ξένων ξύμφορον εἶναι ἐπακοῦσαι αὐτῶν.

Θουκυδίδου Ἱστορίαι Β' 36

B. Αδίδακτο κείμενο για μετάφραση

(Μονάδες 25)

Ο Ισοκράτης στον λόγο του *Περὶ Εἰρήνης* προσπαθεῖ να πείσει τους Αθηναίους συμπολίτες του για την υιοθέτηση μιας δικαιότερης συμπεριφοράς τόσο απέναντι στους συμμάχους τους όσο και στους υπόλοιπους Ἑλληνες.

Ἦν οὖν ἐμμείνητε τοῖς εἰρημένοις καὶ πρὸς τούτοις ὑμᾶς αὐτοὺς παράσχητε πολεμικοὺς μὲν ὄντας ταῖς μελέταις καὶ ταῖς παρασκευαῖς, εἰρηνικοὺς δὲ τῷ μηδὲν παρὰ τὸ δίκαιον πράττειν, οὐ μόνον εὐδαίμονα ποιήσετε ταύτην τὴν πόλιν, ἀλλὰ καὶ τοὺς Ἑλληνας ἅπαντας. Οὐδὲ γὰρ ἄλλη τῶν πόλεων οὐδεμία τολήσει περὶ αὐτοὺς ἐξαμαρτάνειν, ἀλλ' ὀκνήσουσι καὶ πολλὴν ἠσυχίαν ἄξουσιν, ὅταν εἰδῶσιν ἐφεδρεύουσιν τὴν δύναμιν τὴν ἡμετέραν καὶ παρεσκευασμένην τοῖς ἀδικουμένοις βοηθεῖν. Οὐ μὴν ἀλλ' ὀπότερον ἂν ποιήσωσι, τό γ' ἡμέτερον καλῶς ἔξει καὶ συμφερόντως. Ἦν τε γὰρ δόξη τῶν πόλεων ταῖς προεχούσαις ἀπέχεσθαι τῶν ἀδικημάτων, ἡμεῖς τούτων τῶν ἀγαθῶν τὴν αἰτίαν ἔξομεν.

Ἰσοκράτους Περὶ Εἰρήνης 136-138

Λεξιλόγιο:

παρέχω ἑμαυτόν = προβάλλω, παρουσιάζω τον εαυτό μου

ἐξαμαρτάνω περί τινα = βλάπτω κάποιον

Γ. Αδίδακτο κείμενο για ορθογραφία

(Μονάδες 5)

Ἰσοκράτους *Πρὸς Δημόνικον* 24

Δ. Παρατηρήσεις

(Μονάδες 20)

1. α) πράττειν

Να γράψετε τον ίδιο τύπο του ρήματος στον Μέλλοντα και στον Αόριστο στην ίδια φωνή.

(μονάδα 1)

β) ἄξουσιν

Να γράψετε το β' πρόσωπο ενικού στην οριστική και υποτακτική του Αορίστου β' στην ίδια φωνή.

(μονάδα 1)

γ) ποιήσωσι

Να γράψετε τη μετοχή Ενεστώτα στην ονομαστική ενικού του αρσενικού και ουδέτερου γένους στην ίδια φωνή.

(μονάδα 1)

δ) εἰδῶσιν

Να γράψετε το β' πρόσωπο ενικού και πληθυντικού στην προστακτική του Ενεστώτα.

(μονάδα 1)

2. α) πολλήν, καλῶς

Να γράψετε τους άλλους βαθμούς (μονολεκτικούς τύπους) των πιο πάνω λέξεων. Σε περίπτωση επιθέτου να διατηρήσετε αμετάβλητα την πτώση, τον αριθμό και το γένος.

(μονάδες 2)

β) (i) Ἦν οὖν ἐμμείνητε τοῖς εἰρημένοις

(ii) οὐ μόνον εὐδαίμονα ποιήσετε ταύτην τὴν πόλιν

Να μεταφέρετε στον αντίθετο αριθμό τους κλιτούς τύπους.

(μονάδες 3)

3. α) (i) Ἦν οὖν ἐμμείνητε τοῖς εἰρημένοις

(ii) ἀλλὰ καὶ τοὺς Ἕλληνας ἅπαντας

(iii) πολεμικοὺς μὲν ὄντας ταῖς μελέταις

(iv) οὐδὲ γὰρ ἄλλη τῶν πόλεων οὐδεμία τολμήσει

(v) τολμήσει περὶ αὐτοὺς ἔξαμαρτάνειν

(vi) ὅταν εἰδῶσιν ἐφεδρεύουσιν τὴν δύναμιν

Να αναγνωρίσετε συντακτικά τους πιο πάνω υπογραμμισμένους τύπους.

(μονάδες 3)

β) Ἦν τε γὰρ δόξη τῶν πόλεων ταῖς προεχούσαις ἀπέχεσθαι τῶν ἀδικημάτων, ἡμεῖς τούτων τῶν ἀγαθῶν τὴν αἰτίαν ἔχομεν

(i) Να αναγνωρίσετε τον υποθετικό λόγο (υπόθεση, απόδοση, εκφορά, σημασία).

(ii) Να τον μετατρέψετε έτσι, ώστε να δηλώνει το αντίθετο του πραγματικού.

(μονάδες 4)

4. α) (i) Να αντιστοιχίσετε στο τετράδιο απαντήσεων τους **αριθμούς** των **αρχαιοελληνικών λέξεων** της στήλης Α΄ με τα **γράμματα** των **συγγενικών νεοελληνικών λέξεων** της στήλης Β΄ (στη στήλη Β΄ περισεύει μια λέξη).

Στήλη Α΄	Στήλη Β΄
1. προεχούσαις	α. απόρρητος
2. ἄξουσιν	β. έναρξη
3. εἰρημένοις	γ. αγώνας
	δ. έξοχος

(μονάδες 1,5)

(ii) ἐμμείνητε, συμφερόντως

Να αναλύσετε στα συνθετικά τους μέρη στα Αρχαία Ελληνικά τις λέξεις του αδιδακτου κειμένου για μετάφραση.

(μονάδα 1)

β) ποιεῖ, πόλιν, πράττειν

Για καθεμιά από τις πιο πάνω λέξεις των κειμένων να σχηματίσετε ό,τι σας ζητείται στα Νέα Ελληνικά:

(i) **ποιεῖ**: απλό ουσιαστικό

(ii) **πόλιν**: σύνθετο ουσιαστικό

(iii) **πράττειν**: σύνθετο επίθετο

(μονάδες 1,5)

Ε. Μεταφορά νεοελληνικού κειμένου στα Αρχαία Ελληνικά (Μονάδες 5)

Ακούγαμε τους ρήτορες στην εκκλησία (του δήμου) να λένε ότι πρέπει οι άρχοντες να φροντίζουν για τις υποθέσεις της πόλης με σύνεση και αρετή και οι πολίτες να υπακούουν στους νόμους, για να είναι όλοι ευτυχισμένοι.

II. ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ

(Μονάδες 15)

1. Τι φαίνεται να ομολογεί ο Ιπποκράτης στο τέλος του κεφαλαίου Δ΄ (πρώτο διδαγμένο κείμενο για μετάφραση I.A.(α)) και γιατί αυτή η ομολογία του είναι σημαντική για την εξέλιξη του διαλόγου με τον Σωκράτη;

(μονάδες 3)

2. – Ποιο είναι λοιπόν, είπε, το ζήτημα που σας έφερε; – Ο Ιπποκράτης εδώ είναι ντόπιος, γιος του Απολλόδωρου, από μεγάλο και πλούσιο σπίτι, κι έχει τη γνώμη πως τα φυσικά του προσόντα τον κάνουν ισόπαλο με τους νέους της ηλικίας του. Επιθυμία του είναι, νομίζω, να ακουστεί το όνομά του στην πόλη και πιστεύει ότι αυτό σίγουρα θα το επιτύχει, αν συναναστραφεί εσένα· γι' αυτό λοιπόν κοίταξε εσύ τώρα, αν νομίζεις ότι πρέπει μόνος σου να κουβεντιάσεις με μόνους εμάς γι' αυτά ή μπροστά στους άλλους.

Πλάτωνος Πρωταγόρας Η΄

Κι άμα καθήσαμε όλοι μαζί, τότε ο Πρωταγόρας είπε: Μπορείς, Σωκράτη, τώρα που είναι όλοι κοντά μας, να πεις αυτά που μου έλεγες πριν λίγο για το νεανίσκο. – Και

εγώ είπα: Αρχίζω, Πρωταγόρα, όπως και πριν γι' αυτά που μας έφεραν. Ο Ιπποκράτης εδώ κατέχεται από την επιθυμία να μαθητεύσει κοντά σου· τι είναι εκείνο που θα αποκομίσει από τη συναναστροφή του μαζί σου, αυτό θα ήθελε, λέγει, με πολλή ευχαρίστηση να ακούσει από σένα.

Πλάτωνος Πρωταγόρας Θ'

- α)** Να αναφέρετε **τρία** (3) χαρακτηριστικά της σοφιστικής παιδείας που συνδέονται με την επιλογή του Πρωταγόρα για δημόσια συζήτηση.
(μονάδες 3)
- β)** Πώς αυτή η επιλογή του εξυπηρετεί τις προθέσεις του Σωκράτη;
(μονάδες 2)

3. Στη διάρκεια του ίδιου χειμώνα οι Αθηναίοι, κρατώντας το πατροπαράδοτο έθιμο, τέλεσαν με δημόσια δαπάνη την κηδεία των πρώτων νεκρών αυτού του πολέμου με τον εξής τρόπο. Κατασκευάζουν εξέδρα και εκθέτουν εκεί τα οστά των πεσόντων την προπαραμονή της εκφοράς κι ο καθένας φέρνει επιπλέον για τον δικό του ό,τι θέλει. Κι όταν έρθει η ώρα της εκφοράς, άμαξες μεταφέρουν οστεοθήκες από ξύλο κυπαρισσιού, μια για την κάθε φυλή· και τα οστά του καθενός έχουν τοποθετηθεί στο φέρετρο της φυλής του. Όμως, ένα φέρετρο σκεπασμένο με ύφασμα το μεταφέρουν στα χέρια· είναι των αγνοουμένων, που δε στάθηκε δυνατό να βρουν τα πτώματά τους και να τα σηκώσουν. Λοιπόν, την εκφορά ακολουθεί όποιος θέλει κι απ' τους πολίτες κι απ' τους ξένους. Δίπλα στον τάφο παίρνουν θέση γυναίκες, οι συγγενείς των νεκρών, που τους μοιρολογούν.

Λοιπόν, αποθέτουν τα φέρετρα στο δημόσιο νεκροταφείο, αυτό που βρίσκεται στο πιο ωραίο προάστιο της πόλης, και ανέκαθεν σ' αυτό θάβουν τους νεκρούς των μαχών, με εξαίρεση βέβαια τους Μαραθωνομάχους· γιατί εκείνων την ανδρεία έκριναν ασύγκριτη, κι έτσι τους ενταφίασαν εκεί όπου έπεσαν. Κι αφού τους σκεπάσουν με χώμα, άντρας που έχει οριστεί από την πόλη και ο οποίος θεωρείται ότι και πολύ συνετός είναι και επιβάλλεται με το κύρος του, απαγγέλλει πάνω στον τάφο τους το εγκώμιο που τους ταιριάζει, κι ύστερ' απ' αυτό αποχωρούν. Έτσι λοιπόν γίνεται η ταφή τους· κι απ' την αρχή ως το τέλος του πολέμου, σε κάθε παρόμοια περίπτωση, κρατούσαν το έθιμο αυτό.

Λοιπόν, πάνω στον τάφο αυτών των πρώτων νεκρών ορίστηκε να μιλήσει ο Περικλής, ο γιος του Ξανθίππου. Κι όταν ήρθε η κατάλληλη στιγμή, προχώρησε από τον τάφο στο βήμα, που το είχαν κατασκευάσει ψηλό, για ν' ακουστεί από όσο γινόταν μεγαλύτερο μέρος των συγκεντρωμένων, και μίλησε περίπου ως εξής.

Θουκυδίδου Ιστορία Β' 34

- α)** Να αναφέρετε **δύο** (2) λόγους για τους οποίους ο Θουκυδίδης στο Κεφάλαιο 34 δίνει πληροφορίες για τον τρόπο ταφής των νεκρών του πρώτου έτους του Πελοποννησιακού πολέμου.
(μονάδες 3)
- β)** Να εντοπίσετε στο ίδιο Κεφάλαιο **τέσσερα** (4) σημεία που αποδεικνύουν τον σεβασμό της αθηναϊκής πολιτείας στις δημοκρατικές αρχές και αξίες.
(μονάδες 4)

-ΤΕΛΟΣ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟΥ ΔΟΚΙΜΙΟΥ-